

'fatha'), i *e/i* ho són de la vocal 'kesra', tot afegint-hi que un diftong *iü* és impossible en àrab, compremem que aquest *šaušau* és l'equivalent rigorós, i únic possible, del *šiyšiy* que ja hem vist en un valencià de 1496.

El nostre *RMa.* porta una forma, no gaire més diferent fònicament, i encara més igual al significat del nostre *xiu-xiu*: car ho posa (segons el seu costum d'agrupar mots àrabs de sentit semblant, sovint no idèntics en significat ni en categoria) entre els mots àrabs que agrupa sota l'encapçalament llatí: «secretum»; però aquest mot l'acaba de precisar dient, en glossa marginal, p. 537, que és en l'acc. 'parlar a cau d'orella' («consulere ad aurem»); ara bé *RMa.* ho posa en lletres àrabs: *šāyšāla*⁴, com a nom d'acció, i com a formes verbals: *aššāyšāla*, *naššāyšāla*, en els quals *a-*, *-t* i *na-* són desinències de conjugació. L'alfabet àrab no posseeix símbol per la *š* i la representa amb la seva lletra *š*; però en l'àrab d'Espanya s'introduí basant, per influència romànica, la consonant *š*; que sovint representen per *š*, i altres vegades hi posen *šš* geminada, com a símbol de la sorda *š*; i interpretar *ššāyšāla* com *šāyšāla* en *RMa.*, no sols seria sempre possible, sinó que això és el que indica la grafia (l'latina) de *PAlc.* Si en la *-l* de *RMa.* es tracta d'alguna influència àraba, o hi hem de veure un pas de *-y* a *-l*, segons el fenomen cat. (*guau* > *gual*, *nariu* > *naril*, *fornau* > *fornal*, *malauta* > *malalta*, *galta*, *colze* etc.), no es pot decidir, i ho deixem en suspens.

Ja Simonet, va assenyalar les dades de *PAlc.* i *RMa.* en el seu *Glosario Mozàrabe* dels temps heroics (pp. 156-157) i va relacionar-hi el cat. *fer xiu-xiu*; cert que amb els seus hàbits d'«embolica-que-fa-fort» (ben excusables en un andalús de 1889) hi va barrejar molts mots ben diferents i fins inconciliables per a tot lingüista (cast. *cuchichear*, ll. *susurrare* etc.); i que féu dos articles diferents per a la forma granadina i per a la de *RMa.*

Però hi afegí Simonet unes altres dades ben oportunes, sobretot la frase *yāšāyšāliū bi l-laīl* en el poeta cordovès del S. XI Abencuzman (41v^o) que entén (com sembla evident) «cuchichean (o murmuran) por las noches». Descartem-ne formes dialectals africanes més diferents (del tipus *tauti*, *-tiu*, *tautau* etc., onomatopèies segurament, però enterament separades), però amb raó hi ajunta algerià *šaušī(y)u* «chuchotement» i *šaušāy* «chuchoter, parlar a l'oreille; gazouiller, piailler» (š amb diacrític inequívoc de *š*) i *šāyšiu* «gazouillement, piaissement» (tots tres en Beaussier). Un informant marroquí (Mohàmed Bu-Sélham) indicà *šiyšiy* «cuchichear» a Lerchundi, i aquest dona *šūšen* (1892, *Voc. Esp.-Ar. de Marruecos*, 242b) com a forma (suposo rifenya) corrent en el mateix sentit.

Aquí i en la forma següent no basta l'explicació fonètica: hi observem substitució de la última *-y* per una altra consonant, com en *RMa.* i Abencuzman, car en efecte hi ha un africà *šāyšara*⁴, encara que en aquest el significat ja s'allunyi una mica més, recollit per una sèrie d'autors posteriors (Boqtor, c. 1820; Humbert, 1838; Hélot, Bled de Braine, Marcel), tots els quals solen dur lèxic d'Algèria, la major part, amb alguna

cosa dels països africans veïns (fins Boqtor que és més sovint d'Egipte); però definint «quanquan (éclat pour une bagatelle)» i sobretot «tapage, tumulte, vacarme» o «grubuge (désordre, querelle)» (Dozy, *Suppl.* I, 803a).

Per tant, també pot ser la influència d'un mot àrab d'aquest tipus responsable de la forma *šāyšāla* de *RMa.*, més que no pas el fenomen de fonètica romànica considerat supra; i la seva aparició en el cordovès Abencuzman ens decanta cap això. Tiadrifem, doncs, en definitiva: 1) mossàrab *šiu-šiu* (> *šāyšāu*) 'susurtar, xiuxiuejar'; 2) àr. africà *šāyšara*, *-na*, 'fer soroll, rebornori'; i la forma *šāyšāla* de *RMa.* i del cordovès, resultat de 1) amb influència de 2).

En fi encara hi podem afegir alguns noms d'ocells, en relació amb el *chiu-chiu* d'orenetes de Joan-Joan i el *chau-chau* «piar» de *PAlc.* i Beaussier: en Lentin (1959, p. 163a) trobo *šaušau* i *šāyšāya f.*, com a nom de la puput a la regió de Constantina («huppe»), de l'oreneta a Bordj Bu-Areridj (uns 100 km. SO. de Bugia) i de la «alouette huppée» a Biskra (200 al SO. de Constantina); *šāyšāu* al Marroc és la merla (P. d. l. Torre, fi S. XVIII), o el tord segons Lerchundi; i aquest tradueix «piar» pel marroquí *šūšū*.

El fet de l'aparició ja antiga del cat. *xiu-xiu* en autors valencians del S. XVIII, i ja un cop el 1496, podria suggerir si en el fons no hi ha aquí un mot originàriament mossàrab, més aviat que català. Però descartem aquesta idea, car d'altra banda el gran arrelament modern del mot a tot el domini, i fins en les esferes de llenguatge més tradicional i pur en el Princ., i el fet que precisament és aquí on ha demostrat més vitalitat proliferadora, compensa aquella anticipació cronològica; tan fàcilment explicable pel fet que la literatura satírica i realista és en el P. Val. on s'ha conservat més i on tingué, en el S. xv, l'únic descabdellament. El tipus *šiu-šiu* no té res de formació singular: és d'un tipus onomatopèic corrent, més que més en una noció així. Al capdavant, el mot francès per dir 'xiuxiuejar', *chuchoter*, és a base d'una estructura bastant semblant; i en el llgd. cevenol hi ha *parlā a la šyūšyū* «patler à voix basse» (punt 841, NO. del Gard, m. 1847, ALF), ben igual a la paraula catalana.

Variants: *xiuxinar* (DAg.). *Xixiuar* and. (DAg.). Tort. *xiu-xirriu-xiu*.

¹ Estrofa afegida en l'original definitiu, de 1877, que no figurava encara en l'esbós de 1867 (que saltava de la 43 a la 45). El jutge, que sembla ser Balarí, hi corregí l'ortografia, posant *xiuxiubejan* al marge, segons l'ed. crítica Junyent-Riquer, 1946, p. 164: diuen ells que en l'original del poeta hi ha *xiuxinejan*; però cal dubtar d'aquesta *n*, car en la lletra de Verdager, com ho veiem a cada pas en el facsmil que ens donen de l'esborrall de 1867, hi ha moltes *uu* amb figura de *nn*: veg. allí, pp. 17-8 (cant v): *aguaytaria*, lín. 11, *piuladas* 17.10, *arraulidas* 17.17, *desnuarse* 20, *esqueixa* 2f., i no gaire menys en *ajabuen*, *tussols*, *engluit* (5f.), *fanguera* 17.1, *embulls* 6, *huracà*, *xius*, *punyr-li*, *corregué* 12, *veu* 14, *veurà* 15, *cruels* 3f., *mirau* 2f. Quant a la *b*, la gra-